

KISS TÍMEA¹

Beszámoló a Selye János Egyetem Tanárképző Karán megrendezett IV. Tankönyvkutató Szimpóziumról

A Selye János Egyetem Tanárképző Karának Magyar Nyelv és Irodalom Tanszékén 2009-ben alakult Variológiai kutatócsoport 2013. október 25-én negyedik alkalommal tartotta meg az immáron hagyományosnak tekinthető, *A tankönyvek szakmaisága, módszertani kérdései* című tankönyvkutató szimpóziumát. A tanszék oktatói és doktoranduszai mellett egri, budapesti, szombathelyi, veszprémi és pozsonyi kutatók előadásait hallgathatták meg a téma iránt érdeklődők. A szimpóziumot Lőrincz Juliannának, a kutatócsoport vezetőjének rövid ismertetője és köszöntője vezette be.

Első előadóként Dr. Eöry Vilma, az Eszterházy Károly Főiskola tanára *A tankönyvszöveg motivációs erejéről* címmel tartott érdekes előadást. Egy felmérés tanulásaiba adott betekintést. Azt vizsgálta, hogy mennyire vonzóak a tankönyvek, a diákoknak vannak-e elképzeléseik a jó tankönyvről, illetve mi motiválja őket a tankönyvhasználatban. 94 tanuló véleményét rögzítette arról, hogy szeretnek-e olvasni, hol és mit olvasnak leginkább, mely tankönyvből lehet jobban tanulni, és mitől érdekes és hasznos számukra egy tankönyv.

Szintén e témában tartott előadást Dr. Simon Szabolcs, a Selye János Egyetem tanára *A szlovákiai magyar tannyelvű középiskolák számára készült új magyarnyelv-könyvekről* címmel. A tankönyvet mint motivációs tényezőt vizsgálta a tananyag iránti érdeklődés felkeltésében, valamint azt, hogy milyen tevékenységek jelentenek problémát a tanulóknak. Bemutatta az új magyar tankönyvek keletkezésének céljait, valamint a felhasznált didaktikai szempontokat egyaránt. Véleménye szerint nem mindegy az sem, milyen ideológiát közvetítenek az egyes tankönyvek.

Ezt követően Dr. habil. Kurtán Zsuzsa, a Pannon Egyetem nyugalmazott egyetemi docense *A szakmai nyelvhasználat vizsgálata szlovákiai magyar tankönyvekben* című előadásában arról szólt, hogyan járulhat hozzá a magyar nyelv oktatása a többi tantárgy tanulásában a szakmai nyelvhasználat megalapozásához. Röviden bemutatta a beszédhelyzet és nyelvhasználat sajátosságait, és példákkal szemléltette vizsgálatainak eredményét.

Dr. Gaál Gabriella az Eszterházy Károly Főiskola oktatója *A tankönyv mint pedagógikum. Az alapiskolai 9. osztályos Magyarnyelvtan-könyv pedagógiai – didaktikai megítélése* című előadásában a tankönyvet többféle pedagógiai szempont szerint vizsgálta. Értékelése szerint a 9. osztályos alapiskolai *Magyar nyelv* című tankönyv figyelembe veszi az életkori sajátosságokat, alkalmazza a megértést segítő megfelelő kép- és ábraanyagot. Összegzésében az előadó elmondta, hogy a vizsgált tankönyvet módszertani pluralizmus jellemzi, kompetenciákat fejleszt, és értékeket közvetít.

Dr. Vörös Ottó, a Nyugat-magyarországi Egyetem nyugalmazott egyetemi docense előadásának témája a 3. osztályos *Magyar nyelv* című tankönyv mondattani fejezetének vizsgálata volt. Az előzményeket ismertetve úgy ítélte meg, módszertani konferenciák

¹ A szerző a révkomáromi Selye János Egyetem Magyar Nyelv és Irodalom Doktori Iskolájának hallgatója

keretében tananyag-egyeztetésre lenne szükség. Célja nem az egész mondattani fejezet vizsgálata volt, az alany és a többi mondatrész viszonyát mutatta be részletesebben, állításait példákkal támasztotta alá.

Az ebédszünetet követően Dr. Takács Edit, a budapesti Nemzedékek Tudása Tankönyvkiadó főmunkatársa *Egy magyarországi és egy szlovákiai középiskolai magyarnyelvtan-könyv összehasonlító elemzése* című előadásában a két tankönyvet mutatta be. A vizsgálat nem tért ki az iskolarendszer és tantervek különbségeire, azonban foglalkozott a tankönyvek szakmai, tudományos szempontok szerinti tematikájával, didaktikai felépítésével.

Lőrincz Gábor, a Selye János Egyetem végzős doktorandusza a nyelvi variativitást mint hiányzó tananyagot vizsgálta (*Nyelvi variativitás – a hiányzó tananyag*). Három tankönyv kapcsán beszélt azokról a grammatikai anyagrészekről, amelyekben a variativitás elméleti anyagát és gyakorlati hasznosíthatóságát be kellene mutatni. Előadásában kitért a variabilitás és variativitás fogalmak különbségeire, valamint rámutatott a hiányzó tananyag kompetenciafejlesztő hatásaira is.

Stilisztikai ismeretek az új szlovákiai középiskolai magyarnyelvtan-könyvekben címmel Dr. habil. Lőrincz Julianna, az Eszterházy Károly Főiskola és a Selye János Egyetem docense azt vizsgálta, hogy a stilisztika mint tananyag hogyan jelenik meg az új tankönyvekben. Előadásában foglalkozott a beszédhangok stilisztikai hatásával, a szóképzlet stilisztikai vizsgálatával, és kitért a médiaműfajok ismertetése kapcsán felmerülő stilisztikai ismeretek hiányára is.

Dr. Tóth Etelka, az ELTE oktatója a helyesírási témaköröket vizsgálta a tankönyvekben. Összesen nyolc tankönyvvel dolgozott: *Magyar nyelv az alapiskola 5–9 osztálya számára* és a középiskolásoknak szóló *Magyar nyelv* című új tankönyvcsalád. Az összevetés alapjául szolgáló forrása a Helyesírási Szabályzat 11. kiadása volt. Megállapításait érdekes példákkal szemléltette.

Dr. Ledneczky Gyöngyi, a pozsonyi Pedagógiai Intézet munkatársa *A szlovákiai magyar olvasókönyvek olvashatósága* címmel tartott előadást. Kiemelte, hogy a tankönyv az oktatás folyamatában fontos funkciót betöltő taneszköz. Bemutatta a Mistrík-féle olvashatósági értékelést, mely alapján vizsgálatait végezte. A szövegek olvashatóságának elemzésére két szöveget hasonlított össze, de hangsúlyozta, hogy a kapott eredmények jelzésértékűek, melyek alapján még nem vonhatók le minden tankönyvi szövegre vonatkozó egyértelmű következtetések.

Ezt követően Dr. Kusper Judit, az Eszterházy Károly Főiskola tanára azt vizsgálta, létezik-e női irodalmi kánon (*Identitás és nyelv az irodalomoktatásban*). Előadása elején tisztázta a kánon fogalmát, majd az *Irodalmi Ikerkönyvekben* megjelenő kánonokat mutatta be, azon belül részletesebben a lányoknak szóló olvasmányok szövegeit vizsgálta.

Dr. Czetter Ibolya, a Nyugat-Magyarországi Egyetem Savaria Egyetemi Központ, Esztétikai, Nyelv- és Irodalomtudományi Intézet vezetője *Az irodalomtanítás innovációja* című szombathelyi műhely munkájába adott betekintést. Felvezetésében szólt a műhely történetéről, mely 1990-től működik. Az élményközpontú irodalomtanítás két korszakát mutatta be. A kultúraféltés és hálózatosodás eredményeként létrejött az IROM, az Irodalomtanítás Innovációjának Országos Műhelye, mely évente két konferenciát szervez, ahol ismertetik, milyen eredményeket értek el.

Kiss Tímea, a Selye János Egyetem harmadéves doktorandusza *Ady Endre verseinek taníthatósága* címmel a tankönyvek Ady-képéhez kapcsolódóan készített felmérésének eredményeit mutatta be. Vizsgálatának eredményei alapján azt a következtetést vonta le, hogy a tanár és a diákok közös munkája eredményeképpen könnyebbé válik a versértelmezés, és felismerhetőbbé válnak a stilisztikai alakzatok funkciói a szövegekben.

Mi változott? Magyar nyelvű könyv az I. Csehszlovák Köztársaságban és ma címmel Szabó Tünde, a Selye János Egyetem másodéves doktorandusza tartott előadást. Két tankönyvet vizsgált 1925-ből és 2005-ből. Vizsgálatában kitért a tankönyvek strukturális elemeinek összehasonlítására és a szövegen kívüli komponensekre egyaránt.

Németh Szilvási Andrea a Comenius Egyetem Magyar Nyelv és Irodalom Tanszékének végzős PhD-hallgatója *A magyar mint idegen nyelv oktatása Szlovákiában – tankönyvelemzések* című előadásában elsősorban a tankönyvek hatékonyságának vizsgálatára és a segédanyagok szerkezeti felépítésére tért ki. Véleménye szerint a vizsgált tankönyvek didaktikai és metodikai szemléletmódja főképp a nyelvi jelenségek illusztrálására szolgál, a megértést kevésbé segíti elő.

A szimpózium zárásaként dr. habil. Lőrincz Julianna, a Variológiai kutatócsoport vezetője mindenkinek megköszönte a közös munkában való aktív részvételét, s reményét fejezte ki, hogy folytatódik a közös munka, valamint jelezte, hogy az *Eruditio–Educatio* című egyetemi tudományos folyóiratban az előző szimpóziumok teljes anyaga megjelent, a mostani előadások anyagát pedig folyamatosan közli majd a folyóirat.

A tankönyvekkel kapcsolatos kutatásokat érdemes és kell is folytatni, mivel a kutatások hozzájárulhatnak az igényesebb tankönyvek létrejöttéhez, s ezáltal az oktatás színvonalasabbá tételéhez is.

